

"דמיין שאין מדינות... דמיין עולם ללא רכוש..."*

תערוכה קבוצתית במוזיאון חיפה לאמנות

צילום התמונות: סטס קורולוב

במקום המכונה "אוטופיה" מתאר תומס מור, הוגה אנגלי מן המאה השש-עשרה, תכנית של משטר חברתי דמיוני-אידיאלי. משטר זה מושחת על חיים שיתופיים מושלמים ותושביו נהנים מהרמוניה תמידית. בשם שנתן לספרו רמז מור כי האי הנידח, שבו מוגשם אידאל זה, אינו קיים. מאז המושג "אוטופיה" התקבל כציון לדבר בלתי אפשרי בתנאי המציאות של החברה האנושית. במהלך הדורות חזונות אוטופיים הומניסטיים שימשו מקור השראה מתמיד להוגים וליוצרים.

גם ביצירות ישראליות עכשוויות ניכרת הכמיהה לתיקון ברוח אוטופית והומניסטית. בחלקן ניכרת התנועה בין הגעגוע לגן האדם האבוד ובין הכמיהה לאחרית הימים. כך, למשל, אלה אמיתי-סדובסקי רוקחת על שטיחיה דימויים צבעוניים עזים, השואבים השראה מאמנות יהודית מסורתית ומעולם הטבע. ניבי אלרואי מתארת יער קסום שנוצר בתהליך של ריבוי תאי העצב במוח, כגן עדן שהוא תוצר טבעי של הפעילות האנושית. מרתה ריגר כורכת את הצורה הסמלית של הביצה עם מושג ה"גן", כדגם מוקטן של הטבע המוכנס לסדר תרבותי-אנושי ומכאן לסדר אלוהי.

תכניות שונות לתיקון החיים מתייחסות למושג "סדר עולמי חדש", הנקשר לשיח בדבר התפתחויות טכנולוגיות של העשורים האחרונים. השוק העולמי חוצה גבולות משפיע באופן גורף על קשרים פוליטיים, תרבותיים וכלכליים בינלאומיים. אף כי המושג "כפר גלובלי" נטבע בסוף המאה העשרים, שורשי הגלובליזציה נעוצים כבר בסוף המאה החמש עשרה עם גילוי ה"עולם החדש".

כיום מיטשטשים ההבדלים התרבותיים, מתרחבת תופעת האמריקניזציה ומותגיהם של התאגידים הגדולים נראים גם בפניות מרוחקות של הגלובוס.

העיסוק בימרה האוטופית של תופעת "הסדר העולמי החדש" בולט ביצירות רבות בתערוכה. עבודותיהם של יובל שאול וליהי תורג'מן דנות בעיצוב מחדש של המפה הפוליטית של העולם, בעקבות שינויים בתפיסת המרחב לאחר התפרקות האימפריאליזם האירופי. אמנים אחרים עוסקים בהפעלת מנגנוני הכפייה ובפשרות

למעשה, תערוכה כזו היא תוצר של תרבות מערבית מודרנית. היא מנסה להציג את המציאות כפי שהיא, אך היא גם מנסה להציע אלטרנטיבה. היא מנסה להראות לנו את המציאות כפי שהיא, אך היא גם מנסה להראות לנו את המציאות כפי שהיא לא צריכה להיות.

* הכותרת מבוססת על תרגום חופשי של שירו של ג'ון לנון, "דמיין", 1988.

